

Podsekretarz Stanu

DLPC-IV.053.4.2019

**Pan
Adam Bodnar
Rzecznik Praw Obywatelskich**

Szanowny Panie Rzeczniku.

W odpowiedzi na wystąpienie IV.7024.13.2019.MK z 23 kwietnia 2019 roku, zawierające postulat zmian w regulacjach dotyczących udzielenia stosownej pomocy osobom, których zdolność do świadomego podejmowania decyzji procesowych może być ograniczona, w szczególności poprzez umożliwienie sądowi orzekania w przedmiocie ustanowienia dla uczestnika postępowania pełnomocnika z urzędu, nawet bez wniosku osoby, której decyzja taka miałaby dotyczyć, uprzejmie przedstawiam następujące stanowisko:

Jest bezsporne, iż istnieje potrzeba szczególnego wsparcia osób niepełnosprawnych, w tym zapewnienia tym osobom równości wobec prawa, o jakiej mowa w art. 12 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku 13 grudnia 2006 r. oraz zapewnienia, na zasadzie równości z innymi osobami i zgodnie z art. 13 tejże Konwencji, skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Konwencja określa minimalne wymagania w zakresie praw osób niepełnosprawnych i wskazuje cele, do których należy dążyć.

Nie ulega wątpliwości, że jednym z instrumentów proceduralnych, którym można się posłużyć przy dążeniu do urzeczywistnienia postulatów Konwencji, jest instytucja ustanowienia pełnomocnika przez sąd z urzędu bez wniosku strony lub uczestnika postępowania.

Przytoczone w wystąpieniu przepisy art. 48 *ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1878 ze zm.) i art. 560¹ Kodeksu postępowania cywilnego, przewidujące ustanawianie z urzędu przez sąd pełnomocnika nawet bez wniosku osoby, której postępowanie dotyczy, stanowią wyjątki od ustanowionej w art. 117 § 1 k.p.c. generalnej zasady ustanawiania pełnomocnika procesowego z urzędu tylko na wniosek osoby zainteresowanej.

Nadto, w kontekście ułatwień procesowych dla osób niepełnosprawnych, należy wskazać na art. 5 k.p.c., który nakłada na sąd obowiązek udzielania odpowiednich pouczeń co do czynności procesowych stronom i uczestnikom postępowania występującym w sprawie bez pełnomocnika, jak również na art. 7 k.p.c., który zapewnia możliwość udziału w każdym toczącym się postępowaniu prokuratorowi, jeżeli według jego oceny wymaga tego ochrona praworządności, praw obywateli lub interesu społecznego. Trzeba zaznaczyć, że w praktyce działania sądów powszechnych przeważa praktyka, że w przypadku dostrzeżenia przez sąd konieczności udziału w sprawie profesjonalnego pełnomocnika, o ustanowienie którego strona lub uczestnik postępowania nie wnosi, sąd zawiadamia prokuratora w celu umożliwienia mu udziału w sprawie.

Tak więc, jak widać, sygnalizowana w wystąpieniu potrzeba rozszerzenia powyższych regulacji na postępowanie dotyczące ustanowienia kuratora dla osoby niepełnosprawnej, o której mowa w art. 183 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, ma szersze tło systemowe. Należy również uwzględnić, że na podstawie tego przepisu sąd ustanawia kuratora dla osoby niepełnosprawnej, jeżeli potrzebuje ona pomocy do prowadzenia wszelkich spraw albo spraw określonego rodzaju lub do załatwienia poszczególnych spraw. Przeważa pogląd, że art. 183 k.r.o. stosuje się w stosunku do osób z niepełnosprawnością fizyczną, wynikającą z kalectwa, choroby, czy podeszłego wieku, która nie prowadzi jednak do ograniczenia lub pozbawienia osoby naturalnej zdolności do podejmowania decyzji lub wyrażania woli. W takiej bowiem sytuacji mają zastosowanie przepisy o ubezwłasnowolnieniu.

Reasumując: nie negując celowości podjęcia prac w postulowanym kierunku, przed podjęciem decyzji w tej kwestii należy dokonać niezbędnych, pogłębionych analiz – mając na uwadze, że tego rodzaju rozwiązanie powinno być może mieć charakter uniwersalny, a nie jedynie ograniczony do danej kategorii spraw. Analizy te nie mogą pomijać również skutków finansowych dla Skarbu Państwa, jakie mogłoby wywołać przyjęcie takich rozwiązań.

Z poważaniem

Łukasz Piebiak

Podsekretarz Stanu

(podpisano elektronicznie)